

Satversmes tiesa

Kopsavilkums

Lieta Nr. 2023-42-01

03.01.2025.

Satversmes tiesa 2024. gada 18. oktobrī pieņēma spriedumu lietā Nr. 2023-42-01 "Par Administratīvās atbildības likuma 185. panta ceturtās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta ceturtajam teikumam".

Lietā tika vērtēta tiesību norma, kas neparedz aizstāvim tiesības pie administratīvās atbildības saucamās personas vārdā parakstīt tiesā iesniedzamu sūdzību.

Lieta tika ierosināta pēc konstitucionālajām sūdzībām. Tajās norādīts, ka pieteikumu iesniedzēji pārsūdzējuši tiesā iestādes lēmumus par viņu saukšanu pie administratīvās atbildības. Tomēr tiesa, pamatojoties uz apstrīdēto normu, atteikusies pieņemt pieteikumu iesniedzēju sūdzības, jo tās parakstījuši viņu aizstāvji. Pieteikumu iesniedzēji uzskata, ka likumdevējs ar apstrīdēto normu nepamatoti ierobežojis viņu tiesības uz aizstāvību.

Pirmkārt, Satversmes tiesa atzina, ka personas tiesības īstenot aizstāvību ar pašas izraudzīta juridiskās palīdzības sniedzēja palīdzību ir īpaša Satversmes 92. panta ceturtajā teikumā ietverta procesuālā garantija, kas nodrošina personas tiesību uz taisnīgu tiesu īstenošanu. Apsūdzības procesā, kāds ir arī administratīvā pārkāpuma process, juridiskās palīdzības sniedzējam ir nepieciešamas pilnvaras vislabākajā un piemērotākajā veidā aizstāvēt personas tiesības un likumiskās intereses. Juridiskās palīdzības sniedzējam var būt nepieciešams ne tikai līdzdarboties (piemēram, konsultēt personu par tās tiesībām un pienākumiem, sagatavot juridisku dokumentu projektus un palīdzēt personai tiesā), bet arī faktiski rīkoties aizstāvamās personas interesēs. Tādējādi arī sūdzības parakstīšana, lai iesniegtu to tiesā, ietilpst aizstāvja sniegtās juridiskās palīdzības tvērumā.

Otrkārt, Satversmes tiesa norādīja, ka sūdzības parakstīšana nav tikai tehniska rakstura darbība. Sūdzības parakstītājs ar savu parakstu apliecina dokumenta satura atbilstību personas gribai, kā arī gribu uzsākt vai turpināt administratīvā pārkāpuma lietas izskatīšanu tiesā. Turklāt personas pienākums personiski

piedalīties lietas izskatīšanā nodrošina to, ka administratīvā pārkāpuma izdarīšanas apstākļus apliecina tieši pati pie atbildības saucamā persona, jo tieši tā var šādas ziņas sniegt visprecīzāk. Līdz ar to tam, ka aizstāvim nav tiesību parakstīt sūdzību, lai iesniegtu to tiesā, ir objektīvs un saprātīgs pamats. Tiesa arī uzsvēra, ka personas pienākums parakstīt sūdzību pašai kopumā neliedz tai tiesības saņemt aizstāvja sniegto juridisko palīdzību.

levērojot minēto, Satversmes tiesa secināja, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 92. panta ceturtajam teikumam.

Satversmes tiesas tiesneses Irēna Kucina un Anita Rodiņa pievienoja spriedumam atsevišķās domas. Tajās norādīts, ka tiesības uz advokāta palīdzību ir no Satversmes 92. panta izrietošas personas pamattiesības, nevis procesuāla garantija. Līdz ar to apstrīdētās normas atbilstība Satversmei bija vērtējama, izmantojot pamattiesību ierobežojuma konstitucionalitātes izvērtēšanas metodoloģiju. Tiesneses arī secināja, ka apstrīdētajā normā ietvertajam pamattiesību ierobežojumam nav leģitīma mērķa.

Atsevišķās domas spriedumam pievienoja arī Satversmes tiesas tiesnesis Jānis Neimanis. Tiesnesis uzskatīja, ka apstrīdētā norma nepamatoti ierobežo tiesības uz advokāta palīdzību.